

Lijnen op het grafisch display

R. Koekoek

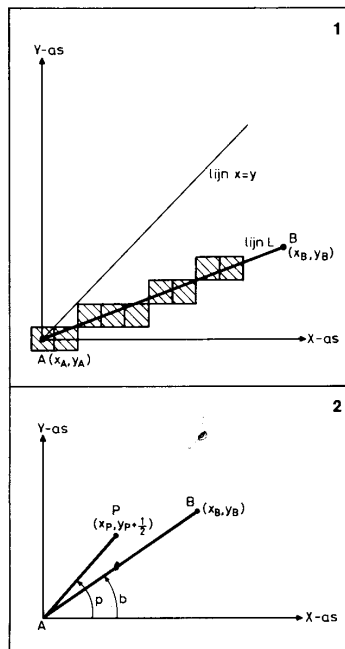
In een aantal artikelen wordt software besproken voor het grafisch display dat in Radio Bulletin is gepubliceerd. In dit artikel wordt een programma beschreven waarmee rechte lijnen op het grafisch display kunnen worden getekend. Alleen begin- en eindpunt van de lijn hoeven te worden ingevoerd, het programma tekent dan de lijn.

Achtergrond

Het grafisch display toont figuren door discrete punten aan of uit te zetten. Om een rechte lijn met een willekeurige hoek te tekenen moeten we daarom genoeg nemen met een zo goed mogelijke benadering met losse punten, zoals in afb. 1 getoond.

Het doel van het programma is lijnen door de computer te laten tekenen. Om eenvoudig te starten gaan we uit van een lijn die in de oorsprong begint (punt A) met de coördinaten X_a, Y_a en naar een punt B wordt getrokken met de coördinaten X_b, Y_b . Verder nemen we aan dat de hoek met de positieve x-as tussen de 0 en 45 graden ligt. Dit betekent dat $X_b \geq 0, Y_b > 0$ en $X_b \geq Y_b$.

Een lijn met de bovenstaande beperkingen kunnen we op het display tonen door naar rechts gaand vanuit de oorsprong punten wit te maken en, om de lijn te volgen, af en toe een punt omhoog te gaan. Het programma moet nu beslissen wanneer naar rechts en wanneer naar boven te gaan.

De volgende methode levert een goed resultaat, zoals in afb. 1 is te zien. We willen de ideale lijn L tussen A en B tekenen en beginnen door het punt in A aan te zetten. We gaan vervolgens een punt naar rechts. Als dit meer dan een halve lengte-eenheid (de afstand tussen twee punten op het display) van de ideale lijn is verwijderd, gaan we een punt omhoog. We herhalen dit proces tot we uiteindelijk in B aankomen.

Formule

We hebben een formule nodig om te kunnen bepalen of een punt wel of niet een halve lengte-eenheid boven de ideale lijn ligt, waarmee de computer gemakkelijk kan rekenen. Als we afb. 2 bekijken zien

we dat een punt P met coördinaten X_p, Y_p boven de lijn tussen A en B ligt als de hoeken p en b voldoen aan:

$$p > b$$

of, met de bekende definitie:

$$\tan(p) = \frac{X_p}{Y_p}$$

$$\tan(p) > \tan(b)$$

De beslissing of een punt een halve lengte-eenheid boven de ideale lijn ligt volgt nu uit:

$$\frac{Y_p + 1/2}{X_p} > \frac{Y_b}{X_b}$$

Deze vergelijking bevat delingen en dat is niet zo leuk voor de computer. Door beide zijden te vermenigvuldigen met $X_p X_b$ krijgen we:

$$(Y_p + 1/2) X_b > Y_b X_p$$

Alles naar links brengen en vermenigvuldigen met 2 levert:

$$2Y_p X_b + X_b - 2Y_b X_p > 0$$

Deze vergelijking bevat een aantal vermenigvuldigingen, wat een tijdrovende bezigheid is. De vergelijking is nog steeds niet erg geschikt. De linkerzijde noemen we nu T:

$$T = 2Y_p X_b + X_b - 2Y_b X_p$$

Voor het eerste punt op de lijn geldt dat $X_p = Y_p = 0$, zodat:

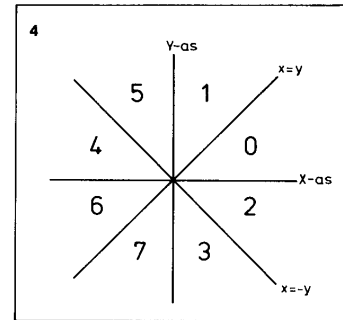
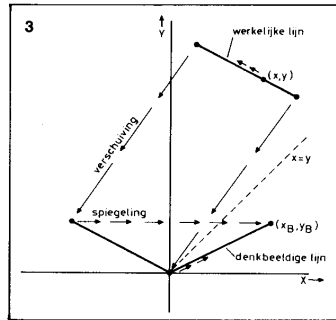
$$T = X_b \text{ (eerste punt)}$$

Voor het volgende punt zijn er twee mogelijkheden, namelijk dat we

Afb. 1 Benadering van een lijn met discrete punten op het grafisch display.
Afb. 2 Punt boven de ideale lijn met de hoeken p en b tussen x-as en lijnen vanuit oorsprong naar respectievelijk $(X_p, Y_p + 1/2)$ en eindpunt (X_b, Y_b) .

Grafisch display

een punt naar rechts gaan of een punt omhoog of met andere woorden:

1. X_p wordt met één opgehoogd, waardoor de T voor dit nieuwe punt (T_{nieuw}) uit de oude T (T_{oud}) kan worden berekend met:

$$T_{nieuw} = T_{oud} - 2Y_b$$

2. Y_p wordt met één opgehoogd, waardoor de T_{nieuw} volgt uit:

$$T_{nieuw} = T_{oud} + 2X_b$$

Door de T-waarde van het oude punt te onthouden kunnen we de T-waarde voor het nieuwe punt berekenen door optellen en aftrekken van de constanten $2*X_b$ en $2*Y_b$ zonder de coördinaten X_p , Y_p daarbij te betrekken.

Als T positief is, zal het punt met de coördinaten X_p , $Y_p + 1/2$ boven de ideale lijn liggen en is naar rechts gaan voldoende. Anders moeten we ook nog een punt omhoog gaan. Op

deze formule is het algoritme voor het trekken van lijnen gebaseerd. Het tekenen van een lijn gaat hiermee als volgt.

We beginnen in de oorsprong met het aanzetten van dat punt en gaan een punt naar rechts. Met de hier afgeleide formule beslissen we of we wel of niet ook een punt omhoog moeten gaan. De T-waarde en de coördinaten van elk getekend punt worden dan bijgewerkt en het punt getekend. We gaan hiermee door tot we het eindpunt hebben bereikt.

Willekeurige lijnen tekenen

Het algoritme dat we nu hebben ontwikkeld is alleen geschikt voor lijnen die in de oorsprong beginnen en een hoek tussen 0 en 45 graden met de positieve x-as maken.

Een willekeurige lijn kunnen we toch met dit eenvoudige algoritme te lijf. We gaan namelijk in een

coördinatenstelsel rekenen waarin de lijn aan de voorwaarden voldoet. Ten opzichte van het displaycoördinatenstelsel is dit reken-coördinatenstelsel gespiegeld en verschoven. Door het volgende punt in het reken-coördinatenstelsel te bepalen en daarna te vertalen naar het display-coördinatenstelsel is een algoritme voor willekeurige rechte lijnen gevonden.

In afb. 3 is een voorbeeld te zien van een dergelijke verschuiving en spiegeling om de lijn aan de voorwaarden te laten voldoen. In dit voorbeeld was na de verschuiving van het beginpunt naar de oorsprong een spiegeling voldoende.

Programma

In lijst 1 is de assemblerlisting van het programma „lijn” te vinden, in afb. 6 de opbouw in blokken van dit programma.

Het programma is opgezet als een subroutine.

Lijst 1

RLI:LN NJCO 81 6502 ASSEMBLER V2.0 PAGE 01

```

0010: *****
0020: *
0030: * LIJNEN OP HET GRAFISCH DISPLAY *
0040: *
0050: * R. KOEKDEK *
0060: *
0070: * COMPUTER BULLETIN *
0080: *
0090: *****
0100: ;
0110: 0400 RLIJN ORG $0400 ;
0120: ;
0130: ; ZERO PAGE VARIABELEN ;
0140: ;
0150: 0400 ZP $0090 ;
0160: 0400 XBEGIN * ZP +00 ; BEGIN PUNT LIJN
0170: 0400 YBEGIN * ZP +01 ;
0180: 0400 XEIND * ZP +02 ; EIND PUNT LIJN
0190: 0400 YEIND * ZP +03 ;
0200: 0400 XPUNT * ZP +04 ; HUIDIGE PUNT
0210: 0400 XPUNTH * ZP +05
0220: 0400 YPUNT * ZP +06 ;
0230: 0400 YPUNTH * ZP +07 ;
0240: 0400 TL * ZP +08 ; T SOM
0250: 0400 TH * ZP +09 ;
0260: 0400 RICHT * ZP +0A ; RICHTING
0270: ;
0280: ; PIA ADRESSEN
0290: ;
0300: 0400 PIA * $1700 ;
0310: 0400 PBD * PIA +00 ; PIA A DATA
0320: 0400 PBD * PIA +01 ; PIA A DATA DIRECTION
0330: 0400 PBD * PIA +02 ; PIA B DATA
0340: 0400 PBD * PIA +03 ; PIA B DATA DIRECTION
0350: ;
0360: ; ROUTINE LIJN
0370: ;
0380: 0400 08 LIJN CLD ;
0390: 0401 00 00 LDV IN $00 ;
0400: 0403 84 95 STV XPUNTH ; X,Y PUNT H := 0
0410: 0405 84 97 STV YPUNTH ;
0420: 0407 84 99 STV TH ; T H := 0
0430: 0409 38 SEC ;
0440: 040A 05 92 LDA XEIND ; XPUNT := XEIND - XBEGIN
0450: 040C 05 90 SBC XBEGIN ;
0460: 040E 05 94 STA XPUNT ;
0470: 0410 00 00 BCS YVERG ; XPUNT NEGATIEF ?
0480: 0412 09 01 LDV IN #01 ; SPIEGELEN OM Y-AS
0490: 0414 05 94 SBC XPUNT ;
0500: 0416 05 94 STA XPUNT ;
0510: 0418 00 04 LDV IN #04 ; SPIEGELING ONTHOUDEN
0520: 041A 0A 0A TRX ; XPUNT BEWAREN
0530: 041B 38 SEC ;
0540: 041C 05 93 LDA YEIND ; YPUNT := YEIND - YBEGIN
0550: 041E 05 91 SBC YBEGIN ;
0560: 0420 05 96 STA YPUNT ;
0570: 0422 00 00 BCS LZ ; YPUNT NEGATIEF ?
0580: 0424 09 01 LDV IN #01 ;
0590: 0426 05 96 SBC YPUNT ; SPIEGELEN OM X-AS
0600: 0428 05 96 STA YPUNT ;
0610: 042A 08 INV ; SPIEGELING ONTHOUDEN
0620: 042B 08 INV ;
0630: 042C 05 94 LZ CMP XPUNT ; XPUNT > YPUNT ?
0640: 042E 90 06 BCC LZZ ;
0650: 0430 06 96 STV YPUNT ; XPUNT EN YPUNT VERWISSELEN
0660: 0432 05 94 STA XPUNT ;
0670: 0434 0A TRX ;
0680: 0435 08 INV ; VERWISSELING ONTHOUDEN
0690: 0436 09 04 04 LDV IN #04 ; HAAL RICHTING OP

```

Grafisch display

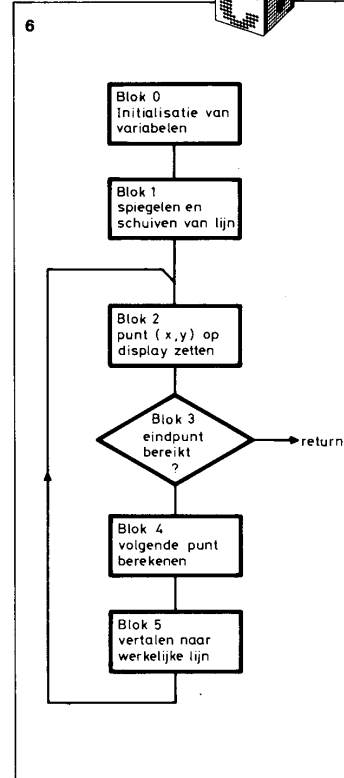
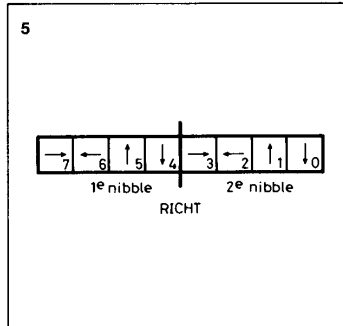
Afb. 3 Spiegeling en verschuiving om een willekeurige lijn om te vormen tot een lijn waarmee eenvoudig is te rekenen.

Afb. 4 Waarde in het Y-register die de spiegelingen aangeeft van lijnen tussen de aangegeven grenzen.

Afb. 5 Betekenis van de bits in de variabele RICHT.

Afb. 6 Opbouw van het programma in blokken.

Lijst 1 Listing van de subroutine „lijn”.

Het programma gebruikt de volgende variabelen:

X_{begin} , Y_{begin} = coördinaten van het beginpunt van de lijn.

X_{eind} , Y_{eind} = coördinaten van het eindpunt van de lijn.

X_{puntL} , X_{puntH} = het getal $2 * X_b$.

Y_{puntL} , Y_{puntH} = het getal $2 * Y_b$.

T_L , T_H = T_{som} zoals boven beschreven.

RICHT = variabele waarin de spiegeling wordt onthouden.

X, Y = coördinaten van de werkelijke punt (registers).

Voor de X- en Y-coördinaten van begin- en eindpunt van de lijn zijn 8 bits getallen voldoende, het grafisch display is namelijk 256 bij 256 punten. De T_{som} , X_{punt} en Y_{punt} nemen waarden tussen 0 en 65535 aan en daarom zijn daarvoor 16 bits getallen genomen.

In de blokken gebeurt het volgende:

```

0700: 0439 85 9A      STA  RICHT ;
0710: 0438 06 96      ASL  YPUNTL ; YPUNT := YPUNT * 2
0720: 043D 26 97      ROL  YPUNTH ;
0730: 043F 86 98      STX  TL ; T := XPUNT
0740: 0441 06 94      ASL  XPUNTL ; XPUNT := XPUNT * 2
0750: 0443 26 95      ROL  XPUNTH ;
0760: 0445 86 90      LDX  XBEGIN ; BEGINPUNT OP DISPLAY ZETTEN
0770: 0447 84 91      LDV  YBEGIN ;
0780: ;
0790: ; PUNT X,Y OP DISPLAY ZETTEN
0800: ;
0810: 0449 8D 02 17  WAIT  LDA  PBD ; WACHT OP BLANKING
0820: 044C 10 FE      BPL  WAIT ; HOOG WORDT
0830: 044E 0E 00 17  STX  PBD ; X-COORDINAAT
0840: 0451 EE 02 17  INC  PBD ; 01 OP STUUR UITGANG
0850: 0454 EE 02 17  INC  PBD ; 02 " "
0860: 0457 9C 00 17  STY  PBD ; Y-COORDINAAT
0870: 045A 89 08      LDIN  #08 ;
0880: 045C EE 02 17  INC  PBD ; 03 OP STUURUITGANG
0890: 045F 8D 02 17  STA  PBD ; INVERTEER COMMANDO
0900: 0462 E4 32      CPX  XEIND ; EINDPUNT BEREIKT ?
0910: 0464 D0 05      BNE  VERDER ;
0920: 0465 C4 33      CPY  YEIND ;
0930: 0468 D0 01      BNE  VERDER ;
0940: 046A 60 00      RTS ; EINDE LIJN IS BEREIKT
0950: ;
0960: ; VOLGENDE PUNT BEREKENEN
0970: ;
0980: 046B 38      VERDER SEC ;
0990: 046C 85 98      LDA  TL ; T := T - YPUNT
1000: 046E E5 96      SBC  YPUNTL ; EEN PUNT NAAR RECHTS OVER LIJN
1010: 0470 85 98      STA  TL ;
1020: 0472 85 99      LDA  TH ;
1030: 0474 E5 97      SBC  YPUNTH ;
1040: 0476 85 99      STA  TH ;
1050: 0478 08      PHP ; BEWAAR SIGN BIT
1060: 0479 10 00      BPL  SKIP ; IS T NEGATIEF ?
1070: 047B 18 00      CLC ;
1080: 047C 85 98      LDA  TL ; T := T + XPUNT

```

Blok 0. Regel 380 – 420.

De initialisatie van variabelen gebeurt hier, zoals het nul maken van de meest significante bytes van X_{punt} , Y_{punt} en T.

Het Y-register wordt ook nul gemaakt.

Blok 1. Regel 430 – 770.

Het doel van dit blok is het vertalen van de lijn in een lijn die in de oorsprong begint en een hoek tussen 0 en 45 graden met de positieve x-as maakt.

Begonnen wordt met schuiven: X_{punt} (X_b , Y_b van de lijn in het reken-coördinatenstelsel), wordt gelijkgesteld aan Eind – Begin.

Als de x-coördinaat van X_{punt} negatief is, moeten we om de Y-as spiegelen en onthouden dat in bit 2 van het Y-register. Als de Y-coördinaat negatief is, spiegelen we om de x-as en onthouden dat in bit 1 van het Y-register.

De hoek ligt nu tussen 0 en 90 graden en we zijn er bijna.

Als de Y-coördinaat groter is dan de x-coördinaat, moeten we om de lijn $x=y$ spiegelen om de hoek tussen 0 en 45 graden te krijgen. Deze spiegeling onthouden we in bit 0 van het Y-register.

Het Y-register bevat nu een getal

```

1090: 047E 65 94      ADC  XPUNTL ;
1100: 0480 85 98      STA  TL ;
1110: 0482 85 99      LDA  TH ;
1120: 0484 65 95      ADC  XPUNTH ;
1130: 0486 85 99      STA  TH ;
1140: ;
1150: 0488 85 9A      SKIP  LDA  RICHT ; RICHTING
1160: 048A 28      PLP  ; SIGN BIT TERUG
1170: 048B 10 04      BPL  RIGHT ; ALS NIET POSITIEF
1180: 048D 0A      ASLA ;
1190: 048E 0A      ASLA ; TWEEDE NIBBLE GEBRUIKEN
1200: 048F 0A      ASLA ;
1210: 0490 0A      ASLA ;
1220: 0491 0A      ASLA ;
1230: 0492 90 01      BCC  LEFT ;
1240: 0494 E8      INX  ;
1250: 0495 0A      LEFT  ASLA ; PLAATS NAAR RECHTS
1260: 0496 90 01      BCC  DOWN ;
1270: 0498 CA      DEX  ; PLAATS NAAR LINKS
1280: 0499 0A      DOWN  ASLA ;
1290: 049A 10 01      BPL  UP ;
1300: 049C 88      DEY  ; PLAATS OMLAAG
1310: 049D 90 0A      UP  BCC  WAIT ; PLAATS OMHOOG
1320: 049F C8      INV  ;
1330: 04A0 4C 49 04  JMP  WAIT ; ZET PUNT AAN
1340: ;
1350: ; TABEL MET RICHTING VAN LIJN
1360: ;
1370: 04A3 0A      TABEL = #0A ;
1380: 04A4 2A      = #2A ;
1390: 04A5 89      = #89 ;
1400: 04A6 19      = #19 ;
1410: 04A7 46      = #46 ;
1420: 04A8 26      = #26 ;
1430: 04A9 45      = #45 ;
1440: 04AA 15      = #15 ;
1450: ;
1460: ; EINDE LIJN

```


Grafisch display

Lijst 2 Voorbeeld van het gebruik van „lijn”

dat de richting van de werkelijke lijn aangeeft. In afb. 4 is aangegeven hoe dit getal samenhangt met de hoek met de positieve x-as. Met het Y-register als index wordt een getal uit TABEL opgehaald; de betekenis daarvan wordt straks duidelijk. Dit getal wordt opgeborgen in de variabele RICHT.

Omdat voor de berekening van T de waarden $2 \cdot X_b$ en $2 \cdot Y_b$ nodig zijn worden deze vast berekend door naar rechts schuiven van X_{punt} en Y_{punt} .

Het X- en Y-register krijgen de waarden van het beginpunt van de lijn. In het vervolg van de routine bevatten X- en Y-register altijd de coördinaten van het werkelijke aan de beurt zijnde punt.

Blok 2. Regel 810 – 890.

Hier wordt het punt op het display aangezet. Het X- en Y-register bevatten de coördinaten van het huidige punt op de lijn en met de stuurcodes van het grafisch display wordt dat punt op het display getekend. Hierbij is natuurlijk er van

uit gegaan dat de PIA's, waar het grafisch display op is aangesloten, al zijn geïnitialiseerd.

Blok 3. Regel 900 – 940.

De functie van dit blok is te beslissen of we de gehele lijn al hebben getekend. Als X- of Y-register gelijk is aan de x- of y-coördinaat van het eindpunt is het einde van de lijn bereikt en keren we uit de subroutine terug.

Blok 4. Regel 980 – 1130.

Het volgende punt op de lijn in het reken-coördinatenstelsel wordt nu berekend. Eerst gaan we een punt naar rechts en werken de T_{som} bij door $2 \cdot Y_b$ af te trekken. Als T daarvoor negatief wordt moeten we ook een punt omhoog gaan en brengen dat in rekening door bij T de waarde $2 \cdot X_b$ op te tellen. In het sign-bit onthouden we het al of niet omhoog gaan.

Blok 5. Regel 1150 – 1330.

De verplaatsing in het reken-coördinatenstelsel uit blok 4 moet nog worden vertaald in een verplaatsing over de lijn op het display.

Hierbij wordt de waarde van de variabele RICHT gebruikt. De waarde van RICHT was tot stand gekomen door de spiegelingen te onthouden en met die spiegelingen als index een constante uit een tabel op te halen. Als we over de lijn in het reken-coördinatenstelsel alleen naar rechts zijn gegaan gebruiken we het eerste nibble van RICHT en anders het tweede.

Wat zo een nibble voorstelt is in afb. 6 te zien. Een 1 op de plaats van een pijltje betekent dat het punt in de richting van dat pijltje

wordt verplaatst. De tabel is nu zo samengesteld dat elk nibble overeenkomt met de berekende spiegelingen.

De X- en Y-registers die de coördinaten van het punt op het display voorstellen worden met behulp van de nibble bijgewerkt om de verplaatsing over de reken-lijn te vertalen in een verplaatsing over de werkelijke lijn.

We springen nu naar blok 2 om het berekende punt te tonen en een eventueel volgend punt te berekenen.

Voorbeeld

Lijst 2 bevat een voorbeeld van het gebruik van de subroutine „lijn”. Daarbij worden lijnen getekend vanaf een punt naar de oorsprong (het middelpunt van het grafisch display). We beginnen in de rechter bovenhoek en schuiven punt voor punt naar links tot de linkerzijkant is bereikt. De subroutine „lijn” tekent een lijn door te invertieren wat een fraai interferentie patroon oplevert bij bijna overlappende lijnen.

In het voorbeeld worden eerst de PIA-registers geïnitialiseerd en het scherm schoongemaakt (regel 360 – 450).

Vervolgens worden de begin- en eind-coördinaten ingevuld en de lijnen getrokken waarbij het eindpunt naar links wordt geschoven.

De routine eindigt door naar de monitor te springen. Dit voorbeeld is op een KIM-1 geïmplementeerd, maar alleen de PIA-lokaties zijn daarvan afhankelijk.

Lijst 2

VOORB HJCC 81 6502 ASSEMBLER V2.0 PAGE 01

```

0010: *****
0020: *
0030: * VOORBEELD VAN HET GEBRUIK VAN LIJN *
0040: *
0050: *
0060: *****
0070: ;
0080: 04B0 VOORB ORG #04B0 ;
0090: ;
0100: ; ZERO PAGE GEBRUIK
0110: ;
0120: 04B0 TEMP * #0000 ; TIJDELIJKE VARIABELE
0130: 04B0 ZP * #0090 ;
0140: 04B0 XBEGIN * ZP +00 ; BEGIN PUNT LIJN
0150: 04B0 YBEGIN * ZP +01 ;
0160: 04B0 XEIND * ZP +02 ; EIND PUNT LIJN
0170: 04B0 YEIND * ZP +03 ;
0180: ;
0190: ; MONITOR ADRESSEN KIM
0200: ;
0210: 04B0 SCANDS * #1F1F ; TOON DISPLAY
0220: 04B0 MONIT * #1C22 ; MONITOR ENTRYPOINT
0230: ;
0240: ; PIA ADRESSEN
0250: ;
0260: 04B0 PIA * #1700 ;
0270: 04B0 PBD * PIA +00 ; PIA A DATA

```

```

0280: 04B0 PADD * PIA +01 ; PIA B DATA DIRECTION
0290: 04B0 PBD * PIA +02 ; PIA B DATA
0300: 04B0 PBDD * PIA +03 ; PIA B DATA DIRECTION
0310: ;
0320: 04B0 LIJN * #0400 ; SUBROUTINE LIJN
0330: ;
0340: ; VOORBEELD
0350: ;
0360: 04B0 A2 FF EXAMP LDXIM #FF ; INITIALISEER I/O VAN DISPLAY
0370: 04B2 8E 01 17 STX PADD ;
0380: 04B5 A2 1F LDXIM #1F ;
0390: 04B7 8E 03 17 STX PBDD ;
0400: 04B9 A9 1C LDRIM #1C ; MARK SCHERM SCHOUW
0410: 04BC 85 00 STA TEMP ;
0420: 04BE 8D 02 17 STA PBD ;
0430: 04C1 20 1F 1F CLS JSR SCANDS ; WACHT 2 MS
0440: 04C4 C6 00 DEC TEMP ;
0450: 04C6 D0 F9 BNE CLS ;
0460: ;
0470: ; TREK LIJN
0480: ;
0490: 04CB A2 00 LDXIM #00 ; BEGIN PUNT #00.#FF
0500: 04CD 8E 02 17 STX PBD ;
0510: 04CF A9 30 LDRIM #30 ;
0520: 04C4 86 92 STX YEIND ;
0530: 04D1 86 93 STX VEIND ; EIND PUNT #00.#00
0540: 04D3 CA DEX ;
0550: 04D4 86 91 STX YBEGIN ;
0560: 04D6 85 90 STA XBEGIN ;
0570: 04D8 20 00 04 LOOP JSR LIJN ; TREK LIJN
0580: 04DE E6 92 INC YEIND ; YEIND += YEIND + 1
0590: 04DD D0 F9 BNE LOOP ;
0600: 04DF 4C 22 1C JMP MONIT ; GA DOOR TOT YEIND = 0
0610: ;
0620: ; EIND VOORBEELD

```